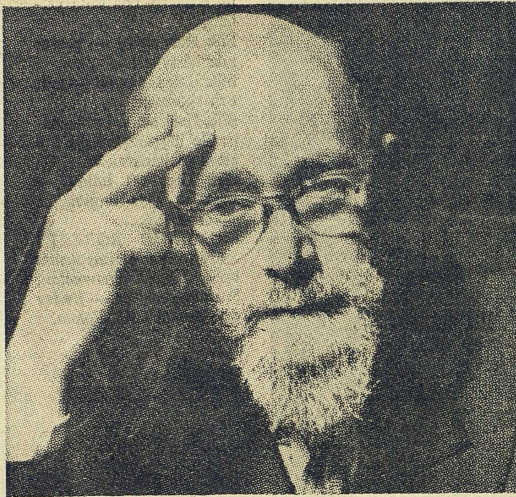

MÄNNISKOR MELLAN KRIGEN

FÖR ÖVER 30 år sedan framträdde Richard Hughes som en betydande, färdig författare. Jag själv och några av mina jämnåriga vänner kommer ihåg glädjen över "A High Wind in Jamaica": en skräckroman om några barn på ett sjörovare skepp, uppbyren av idén att barnen är så olika vuxna att vi står dem lika främmande som "en bläckfisk", att de från vår synpunkt är ett slags oskyldiga dårar. Detta bisarra mästerverk följdes först för några år sedan av en ny roman, "In Hazard", en skildring av ett skepp i orkan, som för tanken till Conrad, men som är Conrad överlägsen på en punkt, i den minutösa analysen av hur en rad människor känner det i livsfara. Hughes har också givit ut några barnböcker, dikter och skådespel; av de senare känner jag ett, "The Man Born to Be Hanged", också en skrällsak, där man på några sidor får bilder av en grupp olyckliga och förtappade. Hughes litterära bagage har varit för litet för att ge honom någon större plats i engelsk litteraturhistoria. Hos Tindall finns bara några starkt berömande ord om den första romanen, hos Scott-James nämns i förbigående hans namn utan kommentarer, i den senaste översikten (av Frederick Karl) finns han inte alls med, under det att en trivsam andraklassare som Snow får tjuv sidor.

Sedan förra hösten är Hughes ett stort namn. Den första delen av en trilogi om mellankrigstiden ("Människans dilemma") kallad "The Fox in the Attic" har prisats i engelsk och amerikansk kritik. Den har nu utkommit på svenska, *Räven på vinden* (Norstedts, 27:-, översatt av Torsten Blomkvist). Det är en intelligent, originell, genom sin energi, sina reflexioner och sin koncentration mästerlig bok, som man i stora delar läser i oro och upphetsning.

En ung engelsman, förmögen, universitetsbildad, överklassig, reser på hösten 1923 till aristokratiska släktingar i Bayern. Några delvis tragiska episoder före hans avresa blir snarast en helysning av engelsk oskuld och idyll. Den unge mannens intellektuella bakgrund — mera en atmosfär än en medveten livssyn — beskrivs i samma anda: England före kriget, liberalt i sin tro på förnuft, fred och framsteg, England efter krigets hemska mellanspel, som i sin tro på ett nytt Tyskland återvinner optimismen. Då Augustine, 23 år gammal, kommer till Tyskland, till München och släktingarnas slott Lorientburg, möter han en annan värld. En feodal klass, socialt närmast motsvarande hans egen, som föraktar republik och demokrati och vill tillbaka till den gamla ordning som halvt krossats genom kriget. En grupp intellektuella som bland engelska studen-

Den engelske författaren Richard Hughes, vars roman "Räven på vinden" — första delen i en trilogi — nu föreligger på svenska. "En intelligent, originell, genom sin energi, sina reflexioner och sin koncentration en mästerlig bok", skriver Herbert Tingsten i denna anmälan.

ter i Oxford beundrats men av de tyska aristokraterna betraktas som brottslingar; då Augustine säger något vänligt om Ernst Toller — som han för övrigt inte läst — säger hans släkting baronen:

"Jag har inte haft förmånen att läsa den unge skurkens arbeten." En folkets massa, uppdelad i kommunister och nazister. Den till ett slags vanvett stegrade nationalismen och revanschlystnaden förkroppsligas av Hitler och hans nazister; Hughes ger en delvis på nytt material grundad skildring av kuppförsöket och marschen till Feldherrnhalle i november 1923. Men ohyggligast personifieras det onda som väntar i den pojke, "räven på vinden", som håller sig gömd på Lorientburg och tvekar mellan mord och självmord för att till läsarens lättad välja det senare. I förvirring, pina och äckel reser Augustine "över gränsen till det land som låg närmast", medan feodalism, nationalism, nihilism jäser till katastrofen sexton år senare.

Vad som gör romanen till stor konst, och konst som i sin utformning — som kanske kan kallas litet gammaldags — är tillgänglig för alla, är till stor del analyser och beskrivningar som åtminstone skenbart, inte har med det politiska att göra. Hur "räven på vinden" upplever världen, hur den unga, helgonlika dottern i huset blir blind och sätter in sin blindhet i Guds frälsningsplan, hur släktingarna handlar mot den blinda flickan, allt detta är mäktigt och gripande. Men jag skall

väldet över Indien; med svårighet hade hetsporrarna hindrats att intervensera i Ryssland och att börja ett nytt krig mot Turkiet.

Hughes har valt väl då han som bevis för Tysklands fördärv tagit Bayern, den enda delstat där kommunismen under kort tid varit herre och där reaktion och nazism därför starkare stimulerats än i någon annan del av Tyskland. Den som levde i Berlin under denna tid — som jag själv — känner inte igen det Bayern Hughes skildrar som en miniatyr av Tyskland. Man skulle önska att Hughes i fortsättningen ger oss mera om "det andra Tyskland" och klarlägger att en ekonomisk kris ledde till att "räven på vinden" kunde bli Tysklands härs-kare.

Dessa reflexioner har inte mycket att göra med romanens värde som roman. Men den får inte ses som en konstnärligt gjord skildring av verkligheten.

HERBERT TINGSTEN

närmast stanna vid en fråga vid sidan av detta. Är romanen, som kanske kommer att mera påverka människors syn på händelserna än de vetenskapliga forskningarna, en god källa för kunskapen om engelsmannen och tysken, om England och Tyskland under åren efter första världskriget? Skall vi se med författarens ögon, godta den bild han ger oss? Svaret måste delvis bli beroende av trilogins fortsättning. Men redan nu finns det, tycks det mig, starka skäl att svara nej, att göra avgörande reservationer.

De föreställningar om engelskt och tyskt som uppstår boken är mästerligt framförda och anknyter i mycket till gängse stereotyper — den enda bok jag känner som är styvare i samma genre är E M Forsters "Howard's End" (1910). Ett visst verklighetsunderlag vill jag inte bestrida, men överdrifterna förvanskar bilden. Boken är ett försvar för England och ett angrepp på Tyskland, trots fines- sen, nyanserna och författarens förmåga att se vår stridande värld, liksom barnen i "A High Wind in Jamaica", utifrån och ovanifrån.

Det blida England, som är en del av bakgrunden, fanns, men det var blott en del av England. Den lilla idéhistoriska skissen fångar låt oss säga Asquith, Grey, MacDonald och till nöds Lloyd George, men sannerligen inte boerkrigets Chamberlain eller världskrigets Churchill, Balfour eller Curzon. Just under den tid Hughes behandlar var engelska statsmän sysselsatta med att dela upp Främre Orienten, att säkra